



Crna Gora
Ministarstvo finansija



Br: 09-12-430/22-18686/2

Podgorica, 22.07.2022. godine

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE
-n/r ministru, gospodinu Vladimiru Jokoviću-

Poštovani gospodine Jokoviću,

Povodom Predloga programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021 - 2027, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst Predloga programa i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u dostavljeni tekst Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021 - 2027, utvrđeno je da ukupan iznos sredstava opredijeljen iz javne podrške, a potreban za implementaciju mjera definisanih Programom iznosi 81.975.947,00€. Od pomenutog iznosa sredstava, koja su opredijeljena kao bespovratna podrška poljoprivrednim proizvođačima, doprinos EU iznosi 63 mil. € odnosno 75%, dok nacionalni doprinos iznosi 18.98 mil.€, odnosno 25%.

U Izvještaju o analizi uticaja propisa, navodi se da je cilj predmetnog Programa da pripremi crnogorske poljoprivrednike za ulazak u EU, a što će za posljedicu imati unaprijeđenje kvaliteta proizvoda, povećanje obima proizvodnje, veću konkurentnost i dostizanje EU standarda bezbjednosti hrane u primarnom i prerađivačkom sektoru. Ovim Programom finansirace se investicije u modernizaciju poljoprivrednih gazdinstava, unaprijeđenje postojećih i izgradnju novih prerađivačkih kapaciteta, unaprjeđenje ruralne infrastrukture, u seoski turizam i zasnivanje i zaštitu šuma. Dodatno, Program je usaglašen sa ciljevima nove Zajedničke poljoprivredne politike EU, dok je Evropska komisija usvojila IPARD III program 04.07.2022. godine.

S obzirom da se sa implementacijom Programa počinje tokom 2023. godine, sredstva po osnovu nacionalne kontribucije neophodna za realizaciju Programa, biće planirana budžetom u narednom periodu.

S tim u vezi, Ministarstvo finansija, u načelu nema primjedbi na *Predlog programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021 - 2027*, uz napomenu da će tačan iznos potrebnih sredstava za implementaciju Programa biti predmet razmatranja prilikom izrade godišnjeg zakona o budžetu.

S poštovanjem,



MINISTAR
mr. Aleksandar Damjanović

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

OBRAZAC

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

NAZIV PROPISA

PREDLOG PROGRAMA RAZVOJA POLJOPRIVREDE I RURALNIH PODRUČJA CRNE GORE U OKVIRU IPARD III 2021-2027

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

- Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD III 2021-2027 izrađen je na bazi strateških i ostalih neophodnih dokumenata vezanih za poljoprivredu i ruralni razvoj, ali na osnovu socioekonomske analize koja se naslanja na prethodno urađene sektorske studije (sektor mesa, sektor mlijeka, sektor voća i povrća, sektor vina, sektor maslina i sektor ribarstva i diverzifikacije ekonomskih aktivnosti), kao i na osnovu SWOT analize crnogorske poljoprivrede i ruralnih područja predlažući mjere čijom će realizacijom biti moguće koristiti sredstva IPA III, oblast za poljoprivredu i ruralni razvoj. Cilj odobrenih mjera je poboljšanje konkurentnosti, povećanje dodatne vrijednosti proizvoda, otvaranje novih radnih mjesta, poboljšanje uslova života u ruralnim područjima, kao i povezivanje sa turizmom, poboljšanje ruralne infrastrukture, podrška kroz agro-ekološke-klimatske mjere i mjera organske proizvodnje, kao i mjera zasnivanja i zaštite šuma.
- U konačnom definisanju izabranih mjera, kriterijuma, mogućih projektnih investicija, ograničenja ali i minimalni i maksimalniovrijednosti projekata, tokom izrade Programa obavljen je niz konsultativnih sastanaka sa svim partnerima, udruženjima poljoprivrednih proizvođača, poljoprivrednim proizvođačima, predstavnicima prerađivačke industrije, predstavnicima stručnih poljoprivrednih službi na opštinskom nivou, predstavnicima međunarodnih donatorskih organizacija u Crnoj Gori i relevantnim nevladinim organizacijama. Ustanovljeno je da crnogorski poljoprivredni proizvođači nijesu dovoljno konkurentni, da nemaju dovoljno standardizovanu i modernizovanu proizvodnju, i da u potpunosti ne ispunjavaju standarde EU.
- Posljedica je da će iskorišćenost IPA III sredstava unaprijediti poljoprivrednu proizvodnju u Crnoj Gori, povećati konkurentnost i kvalitet poljoprivrednih proizvoda, kako na domaćem tako i na inostranom tržištu, dok se neiskorišćenost dostupnih sredstava usporiti razvoj poljoprivredne proizvodnje.
- Oštećenih strana nema, ali neusvajanje ovog Programa bi imalo negativan uticaj, prije svega na poljoprivredne proizvođače koji bi bili uskraćeni za sredstva za investiranje, što bi za posledicu imalo stagniranje kvaliteta proizvoda, pad konkurentnosti, ali i na institucije koje su zadužene za sprovođenje Programa.
- Neusvajanje predmetnog Programa, Crna Gora ne bi bila u mogućnosti da iskoristi raspoloživa besplatna sredstva iz IPA III – oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
 - Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.
- Cilj predmetnog Programa je da pripremi crnogorske poljoprivrednike za ulazak u EU, na način što će sredstva iz IPA III – oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja iskoristiti u što većoj mjeri, a što će za posledicu imati unapređenje kvaliteta proizvoda, povećanje obima proizvodnje, veću

konkurentnost i dostizanje EU standarda bezbjednosti hrane u primarnom i prerađivačkom sektoru. Ovim Programom finansiraće se investicije u modernizaciju poljoprivrednih gazdinstava, unaprijeđenje postojećih i izgradnju novih prerađivačkih kapaciteta, unaprijeđenje ruralne infrastrukture, u seoski turizam i zasnivanje i zastitu šuma.

- Navedeni ciljevi su u potpunosti usaglašeni sa Strategijom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2022-2028, koja će biti usvojena u toku 2022. godine. Dodatno, Program je usaglašen sa ciljevima nove Zajedničke poljoprivredne politike EU.
- Naglašavamo, da je tekst predmetnog Programa, više puta dostavljen predstavnicima Evropske komisije na mišljenje, nakon čega su date sugestije ugrađene u konačan tekst. EK je usvojila IPARD III program 04.07.2022. godine.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?
- Ne postoje druge opcije s obzirom na opredjeljenje Crne Gore o pridruživanju EU a kao što je već navedeno usvajanje Programa predstavlja jedan od preduslova za mogućnost korišćenja pretpristupnih sredstava EU za poljoprivredu i ruralni razvoj.
- U slučaju statusa quo Crna Gora neće biti u mogućnosti da koristi dopstupna pretpristupna sredstva EU za poljoprivredu i ruralni razvoj.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Predmetni Program će uticati na organe državne uprave koji su zaduženi za sprovođenje Programa, kao i na poljoprivredne proizvođače i prerađivačku industriju, kojima će biti obezbijeđena dodatna sredstva za investicije u proizvodnju čime će se stvoriti osnov za modernizaciju proizvodnje, unapređenje kvaliteta proizvoda i dostizanje standarda a samim tim će se povećati njihova konkurentnost na tržištu i podsticati razvoj ruralnih područja. Ne postoje negativni uticaji sprovođenja Programa.
- Nema troškova za građane i privredu, na osnovu primjene predmetnog Programa.
- Nema troškova - vidjeti prethodni odgovor.
- Implementacijom Programa stvorice se preduslovi za unapređenje kapaciteta poljoprivrednih proizvođača, ali i podršku uspostavljanju novih privrednih subjekata čija djelatnost je poljoprivreda.
- Predmetni Program neće dovesti do stvaranja biznis barijera. Što se tiče administrativne opterećenosti neophodno je značajno jačanje administrativnih kapaciteta u svim institucijama uključenim u sprovođenje Programa, a naročito u IPARD Agenciji – Direktoratu za plaćanja u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?

- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Dbrzložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

- Da, za implementaciju predmetnog Programa potrebno je izdvajanje sredstava u iznosu od 18.975.947 eura u periodu od šest godina, prvenstveno za sprovođenje mjera definisanih i programiranih ovim Programom.
- Izdvajanje finansijskih sredstava je predviđeno u periodu od šest godina, i to u ukupnom iznosu od 18.975.947 eura. Detaljan pregled potrebnih godišnjih izdvajanja dat je u poglavlju 7. PREGLED FINANSIJSKIH TABELA Programa. Troškovi su usmjereni na sprovođenje mjera definisanih i programiranih ovim Programom.
- Implementacijom predmetnog Programa nijesu predviđeni novi troškovi učlanjenja u međunarodne organizacije. Nezavisno od ovog Programa nastaviće se ispunjavanje već preuzetih obaveza prema međunarodnim organizacijama u kojima je Crna Gora član (IOC, FAO, OIV, IFAD).
- Neophodna finansijska sredstva će biti planirana u narednom periodu s obzirom da se sa implementacijom Programa početi tokom 2023. godine. U skladu sa finansijskim obavezama za kofinansiranje koje kao država preuzimamo za korišćenje sredstava EU izvršiće se planiranje budžeta za naredne godine.
- Nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze.
- Implementacijom predmetnog Programa stvoriće se dodatni direktni prihodi za budžet Crne Gore jer će se primjenom planiranih propisa stvoriti preduslovi za kontrolu proizvodnje i stavljanje na tržište poljoprivrednih proizvoda te će se značajno smanjiti udio prometa poljoprivrednih proizvoda u sivoj ekonomiji. Takođe će se stvoriti uslovi za korištenje značajnih sredstava iz budžeta EU i kroz povećan nivo investicija u poljoprivrednom sektoru omogućiti jačanje konkurentnosti, modernizacija i dostizanje standarda proizvodnje prehrambenih proizvoda i dovesti do smanjenja uvoza prehrambenih proizvoda.
- Metodologija koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka za implementaciju predmetnog Programa je u skladu sa pravilima propisanim Okvirnim i Sektorskim sporazumom između Crne Gore koju predstavlja Vlada Crne Gore i Evropske komisije o pravilima za sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori i okviru Instrumenta pretpristupne podrške. Njima je predviđeno da od ukupno 81.975.947,00 eura koje je opredjeljeno kao bespovratna podrška poljoprivrednim proizvođačima, doprinos EU iznosi 63 miliona eura (75%), dok je nacionalni doprinos (doprinos Crne Gore) u iznosu od 18.975.947,00 eura (25%).
- Nijesu postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka.
- Nijesu postojale sugestije Ministarstva finansija i socijalnog staranja na inicijativu donošenja predloga Programa, ali u cilju korišćenja pretpristupnih sredstava EU za poljoprivredu i ruralni razvoj potrebno je usvojiti ovaj Program.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.
- Tim koji je pripremao Program čine predstavnici MPŠV i relevantnih institucija, koje predstavljaju cjelokupan institucionalni okvir za primjenu politike razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore. U okviru MPŠV, Direktorat za ruralni razvoj – Upravljačko tijelo bilo je zaduženo za izradu i koordinaciju cjelokupnog procesa izrade Programa.

- Sastavni dio Programa predstavlja Ex-ante evaluacija IPARD III programa (14. poglavlje samog Programa - 14. REZULTATI I PREPORUKE EX-ANTE EVALUACIJE IPARD III PROGRAMA), koju je sprovedla konsultantska kuća Ekorys, konzorcijum Holandije i Hrvatske.
- U skladu sa specifičnim odredbama programa ruralnog razvoja, oslanjajući se smjernice dostavljene od strane EK, IPARD III program je pripremljen uz konsultacije sa odgovarajućim interesnim stranama uz poštovanje partnerskog principa. U toku pripreme IPARD III programa održani su sastanci, radionice, prezentacije i okrugli stolovi sa poljoprivrednim proizvođačima, grupama proizvođača i predstavnicima poljoprivrednih udruženja, kojima je predstavljen Program, sa naglaskom na mjere koje su u njemu definisane. Predstavnici poljoprivrednog sektora na ovaj način izrazili su svoje stavove i komentare o mjerama IPARD III programa i bili direktno uključeni u definisanju prioriteta i daljih koraka za unaprijeđenje i razvoj ruralnih područja Crne Gore. Usled ograničenja izazvanih COVID 19 pandemijom koja su se odnosila na organizovanje skupova, predstavnici Direktorata za ruralni razvoj predstavili su nacrt mjera IPARD III programa javnosti predstavili na način što je predlog mjera dostavljen na komentare članovima radne grupe, a iste postavljene na sajtu MPŠV u novembru 2021. godine. Po ukidanju COVID mjera u februaru 2022. Godine, službenici Direktorata za ruralni razvoj održali su prezentacije u Bijelom Polju (16.02.2022), Beranama (16.02.2022), Podgorici (17.02.2022) i Baru (18.02.2022). Na taj način su pokriveni svi regioni Crne Gore, a poljoprivrednici su imali priliku da daju svoje komentare i sugestije na predložene mjere.
- Pripremljen je poseban Anex (ANEKS VII – REZULTATI KONSULTACIJA – REZIME) sa svim komentarima dobijenim u procesu konsultacija, zajedno sa odgovorima MPŠV (gdje se potvrđuje da je komentar usvojen ili daje objašnjenje zbog čega je odbijen) i sastavni je dio Programa.

7: Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**
- Prepreke za implementaciju propisa ne postoje ako se obezbijede predviđena sredstva za jačanje postojećih i nove administrativne kapacitete u nadležnim institucijama za izradu i implementaciju pravnih akata i procedura koje će biti akreditovane od strane Evropske komisije, koji su predviđeni predmetnim Programom, a koji su relevantni za sprovođenje mjera definisanih i programiranih Programom.
- Mjere koje će biti preduzete su: uspostavljanje operativne i upravljačke strukture, njihova akreditacija od strane Evropske komisije; akreditacija mjera iz Programa, u skladu sa rokovima definisanim Programom za njihovu akreditaciju; donošenje Pravilnika za sprovođenje akreditovane mjere; objavljivanje Javnog poziva za podršku poljoprivrednim proizvođačima na osnovu Pravilnika i uspostavljanje sistema za monitoring, evaluaciju i izvještavanje prema Evropskoj komisiji i drugim relevantnim tijelima.
- Indikatori koji će se koristiti za Program su:
 - o fizički, finansijski i indikatori životne sredine;
 - o result i output indikatori koji će biti dio Godišnjeg izvještaja prema EU i relevantnim tijelima za sprovođenje Programa; kao i
 - o makroekonomski indikatori koji će se dobiti od strane drugih institucija (npr. MONSTAT, Centralna banka i sl)
- Monitoring i evaluaciju vršiče Direktorat za ruralni razvoj (IPARD Upravljačko tijelo) i IPARD odbor za nadgledanje.

Podgorica, 12.07.2022. godine

